

Сауляк Олександр. Роль державної підтримки у розвитку аграрного експорту України в євроінтеграційному контексті. *Економічний дискурс*. 2025. Випуск 4. С. 97-105.
DOI: <https://doi.org/10.36742/2410-0919-2025-3-10>

УДК 338.436 : 339.564(477)
JEL Classification Q17, F15, G38

Сауляк Олександр
аспірант
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ, Україна
E-mail: olesaulyak@gmail.com
ORCID: 0009-0007-6154-6604

РОЛЬ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ У РОЗВИТКУ АГРАРНОГО ЕКСПОРТУ УКРАЇНИ В ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОМУ КОНТЕКСТІ

Анотація

Вступ. Аграрний сектор традиційно відіграє провідну роль у формуванні експортного потенціалу України, забезпечуючи значну частку валютних надходжень і підтримуючи макроекономічну стабільність. В умовах євроінтеграції аграрний експорт набуває нового значення, оскільки інтеграція до внутрішнього ринку Європейського Союзу супроводжується як розширенням ринкових можливостей, так і посиленням регуляторних та конкурентних вимог.

Методи. У статті використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів дослідження. Теоретичні положення ролі державної підтримки в розвитку аграрного експорту узагальнено із застосуванням методів аналізу та синтезу, індукції і дедукції, а також системного підходу. Для оцінювання динаміки, структури та напрямів трансформації аграрного експорту України в євроінтеграційному контексті застосовано статистичні методи, порівняльний аналіз на основі офіційних даних ДССУ, OECD та FAO. Обґрунтування пріоритетів державної підтримки здійснено з використанням інституційного аналізу, структурно-логічного моделювання та узагальнення міжнародного досвіду ЄС.

Результати. Встановлено, що державна підтримка відіграє визначальну роль у підвищенні експортної спроможності аграрного сектору України в умовах євроінтеграції, насамперед, через формування сприятливого інституційного середовища та адаптацію виробництва до стандартів ЄС. Обґрунтовано, що найбільший ефект забезпечують інструменти непрямої підтримки, орієнтовані на розвиток експортної інфраструктури, гармонізацію стандартів, сертифікацію та підвищення управлінських компетенцій аграрних підприємств. Доведено, що комплексне поєднання фінансових, регуляторних та інституційних заходів державної політики сприяє не лише зростанню обсягів аграрного експорту, а й його структурній трансформації у напрямі збільшення частки продукції з високою доданою вартістю. Визначено, що результативність державної підтримки значною мірою залежить від її узгодженості з євроінтеграційними зобов'язаннями України та довгостроковими цілями модернізації аграрного сектору.

Перспективи. Перспективи подальших досліджень доцільно пов'язувати з поглибленим кількісним оцінюванням впливу інструментів державної підтримки на обсяги, структуру та додану вартість аграрного експорту України. Особливої уваги потребує розроблення економетричних і сценарних моделей оцінки ефективності «зелених» та інфраструктурних заходів державної політики в умовах євроінтеграції. Перспективними також є дослідження інтеграції аграрних підприємств України у європейські ланцюги доданої вартості з урахуванням регіональних особливостей, воєнних ризиків і післявоєнного відновлення.

Ключові слова: державна підтримка, аграрний експорт, євроінтеграція, експортна політика, конкурентоспроможність, аграрний сектор, інституційне середовище, експортна інфраструктура, стандарти ЄС, додана вартість.

Вступ.

Аграрний сектор традиційно відіграє провідну роль у формуванні експортного потенціалу України, забезпечуючи значну частку валютних надходжень і підтримуючи макроекономічну стабільність. В умовах євроінтеграції аграрний експорт набуває нового значення, оскільки інтеграція до внутрішнього ринку Європейського Союзу супроводжується як розширенням ринкових можливостей, так і посиленням регуляторних та конкурентних вимог.

За таких умов роль державної підтримки аграрного експорту суттєво зростає. Вона полягає не лише у фінансовому стимулюванні, а й у створенні сприятливого інституційного середовища, гармонізації стандартів і забезпеченні управлінської підтримки сільськогосподарських підприємств у процесі виходу на ринки ЄС. Це зумовлює актуальність дослідження ролі держави у розвитку аграрного експорту України в євроінтеграційному контексті.

У цьому контексті особливої ваги набуває необхідність узгодження національної експортної політики з інструментами та підходами Європейського Союзу, зокрема у частині торговельного регулювання, сертифікації продукції та підтримки експортоорієнтованих виробників. Розвиток ефективних механізмів державної підтримки аграрного експорту, орієнтованих на підвищення якості продукції, диверсифікацію товарної структури та просування продукції з вищою доданою вартістю, створює передумови для посилення конкурентних позицій України на європейських ринках і забезпечення стійкого зростання аграрного сектору в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

У наукових публікаціях з проблематики аграрного експорту поєднуються класичні положення теорії міжнародної торгівлі щодо вигід спеціалізації, сформульовані Д. Рікардо, та сучасні підходи П. Кругмана, М. Обстфельда і М. Меліца, які обґрунтовують необхідність державної підтримки в умовах торговельних бар'єрів, цінової волатильності та інституційних обмежень. Концепція конкурентоспроможності М. Е. Портера підкреслює, що ефективна роль держави полягає не у прямому субсидуванні, а у розвитку інфраструктури, інновацій, стандартів якості та кластерних взаємодій, що є критично важливим для експортної орієнтації аграрного сектору.

У звітах OECD, а також аналітичних дослідженнях FAO доведено, що інвестиції в експортну інфраструктуру та агропродовольчі ланцюги доданої вартості забезпечують високий економічний і соціальний ефект, сприяючи зростанню експорту та зайнятості у сільських територіях. Вітчизняні дослідження М. М. Кропивка, А. О. Гадзала, Л. О. Петлюк, Н. С. Медведкової, Я. М. Гадзала, Ю. Я. Лузана, І. О. Корчинського та Н. Б. Зеліско акцентують на необхідності адаптації державної політики підтримки аграрного експорту до вимог ЄС, диверсифікації ринків збуту та посилення інституційного супроводу експортерів в умовах євроінтеграції.

Мета.

Мета статті полягає у дослідженні ролі державної підтримки у розвитку аграрного експорту України в умовах євроінтеграції та обґрунтуванні пріоритетних напрямів удосконалення державної політики з урахуванням регуляторних вимог і конкурентних умов ринку Європейського Союзу.

Методологія дослідження.

У статті використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів дослідження. Теоретичні положення ролі державної підтримки в розвитку аграрного експорту узагальнено із застосуванням методів аналізу та синтезу, індукції і дедукції, а також системного підходу. Для оцінювання динаміки, структури та напрямів трансформації аграрного експорту України в євроінтеграційному контексті застосовано статистичні методи, порівняльний аналіз на основі офіційних даних ДССУ, OECD та FAO. Обґрунтування пріоритетів державної підтримки здійснено з використанням інституційного аналізу, структурно-логічного моделювання та узагальнення

міжнародного досвіду ЄС.

Результати.

У межах економічної та управлінської теорії державна підтримка експорту розглядається як інструмент корекції ринкових збоїв і підвищення міжнародної конкурентоспроможності національних виробників. Класичні підходи теорії міжнародної торгівлі виходять із припущення про ефективність вільної торгівлі [1], однак сучасні неокейнсіанські та інституційні концепції обґрунтовують необхідність державного втручання у випадках інформаційної асиметрії, цінової волатильності, зовнішніх ефектів і високих трансакційних витрат [2]. Для аграрного сектору ці обмеження є особливо відчутними через залежність від природно-кліматичних умов, циклічність виробництва та нестабільність світових аграрних ринків.

У 2020–2024 рр. світові ціни на зернові культури коливалися в межах 30–40%, а логістичні витрати в окремі періоди зростали у 2–3 рази, що суттєво впливало на експортну маржинальність. В Україні частка аграрної продукції в загальному обсязі експорту у цей період стабільно перевищувала 40%, а у 2022–2023 рр. – понад 50%, що свідчить про критичну роль аграрного експорту для платіжного балансу та макроекономічної стабільності. За таких умов відсутність ефективних інструментів державної підтримки призводить до зниження експортної активності та втрати позицій на зовнішніх ринках.

З позицій менеджменту та стратегічного управління державна підтримка експорту розглядається як складова національної експортної стратегії, спрямованої на формування довгострокових конкурентних переваг, диверсифікацію ринків збуту та зниження експортних ризиків. У працях М. Портера підкреслюється, що держава може впливати на конкурентоспроможність галузей не шляхом прямого субсидування, а через розвиток інфраструктури, інновацій, стандартів якості та інституційного середовища [3]. Для аграрного експорту це означає підтримку сертифікації, логістики, експортного фінансування, страхування ризиків і просування продукції на зовнішніх ринках.

У контексті євроінтеграції державна підтримка аграрного експорту України має бути узгоджена з правилами ЄС щодо державної допомоги, які обмежують пряме субсидування експорту та акцентують увагу на горизонтальних інструментах підтримки. За даними Європейської комісії, у країнах ЄС понад 70% інструментів підтримки експорту спрямовано на розвиток експортних спроможностей підприємств (інновації, стандарти, консалтинг, фінансові гарантії), тоді як прямі експортні субсидії практично не застосовуються. Аналогічний підхід поступово формується і в Україні, де у 2020–2024 рр. зростала роль програм підтримки сертифікації, доступу до фінансування та експортного страхування.

Аграрний експорт України традиційно відіграє системоутворюючу роль у зовнішньоекономічній діяльності країни та залишається одним із ключових джерел валютних надходжень. У 2020–2024 рр. його товарна структура характеризувалася домінуванням сировинної продукції, передусім зернових і олійних культур, що зумовлює порівняно низький рівень доданої вартості експортних поставок. За даними офіційної статистики, частка зернових, насіння олійних культур та продуктів їх первинної переробки стабільно перевищувала 60% загального обсягу аграрного експорту, тоді як продукція середньої та глибокої переробки формувала лише 12–15%. Така структура експорту підвищує вразливість аграрного сектору до коливань світових цін і логістичних обмежень.

Водночас інтеграція України до внутрішнього ринку Європейського Союзу поступово стимулює диверсифікацію аграрного експорту та зростання частки продукції з вищим рівнем переробки. У 2020–2024 рр. частка ЄС у географічній структурі експорту агропродовольчої продукції України стабільно перевищувала 40%, а за окремими товарними групами – понад 50%. При цьому темпи зростання експорту продукції з доданою вартістю (олій, готових харчових продуктів, продукції тваринного походження) були вищими, ніж у сировинному сегменті, що свідчить

про поступову структурну трансформацію аграрного експорту.

Європейський напрям експорту супроводжується жорсткими регуляторними вимогами до якості, безпечності та простежуваності аграрної продукції [4]. За даними контролюючих органів і галузевих асоціацій, у 2020 – 2024 рр. до 8 – 10% партій аграрної продукції, призначеної для експорту, стикалися з обмеженнями або додатковими перевітками через невідповідність стандартам ЄС. Це зумовлює необхідність значних інвестицій з боку сільськогосподарських підприємств у сертифікацію, модернізацію виробництва, логістику та інформаційно-аналітичні системи управління якістю.

У цих умовах зростає роль держави як координатора та партнера бізнесу у процесі адаптації до стандартів ЄС. Державна підтримка експортоорієнтованих сільськогосподарських підприємств, зокрема через сприяння сертифікації, експортне фінансування, страхування ризиків і розвиток торговельної інфраструктури, стає важливим чинником збереження і розширення присутності України на європейських ринках. Статистичні дані свідчать, що у 2020 – 2024 рр. основну частку аграрного експорту до ЄС формували підприємства з сертифікованими системами управління якістю, які забезпечували понад 65 – 70% обсягу поставок, що підтверджує визначальну роль інституційної та державної підтримки у розвитку аграрного експорту в євроінтеграційному контексті.

Державна підтримка розвитку аграрного експорту України реалізується через сукупність фінансових, інституційних і регуляторних інструментів, які мають на меті зниження експортних ризиків, підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств і розширення їх присутності на зовнішніх ринках, передусім на ринку Європейського Союзу [5]. Комплексне застосування цих інструментів дозволяє компенсувати структурні обмеження аграрного сектору та сприяти переходу від сировинної моделі експорту до моделі з вищою доданою вартістю.

Фінансова підтримка охоплює програми здешевлення кредитів, часткової компенсації інвестиційних витрат, державні гарантії та страхування експортних ризиків. У 2020 – 2024 рр. сільськогосподарські підприємства активно використовували механізми пільгового кредитування та державних гарантій, що дало змогу підтримувати експортну діяльність в умовах обмеженого доступу до комерційних фінансових ресурсів. За оцінками профільних відомств, у зазначений період до 25 – 30% експортоорієнтованих сільськогосподарських підприємств залучали державні або квазідержавні фінансові інструменти, а обсяги кредитів, наданих аграрному сектору за програмами державної підтримки, забезпечували до 15% фінансування експортно спрямованих операцій. Запровадження механізмів страхування експортних ризиків набуло особливої актуальності у 2022 – 2024 рр., коли воєнні та логістичні ризики суттєво зросли.

Інституційна підтримка включає розвиток експортної інфраструктури, формування інформаційно-аналітичного супроводу експортерів, організацію торговельних місій, участь у міжнародних виставках і просування української аграрної продукції на зовнішніх ринках. У 2020 – 2024 рр. державні та напівдержавні інституції забезпечували інформаційно-консультаційну підтримку тисячам сільськогосподарських підприємств, зокрема щодо вимог ринку ЄС, митних процедур і доступу до фінансових інструментів. Статистичні дані свідчать, що підприємства, які користувалися експортно-консультаційними послугами, демонстрували на 10 – 15% вищі темпи зростання обсягів експорту, порівняно з тими, що діяли без інституційної підтримки.

Важливим напрямом інституційної підтримки є гармонізація стандартів і процедур сертифікації з нормами Європейського Союзу, що дозволяє знижувати нетарифні бар'єри та підвищувати довіру до українських виробників. У 2020 – 2024 рр. частка сільськогосподарських підприємств, які впровадили сертифіковані системи управління якістю та безпечністю (НАССР, ISO 22000, GlobalG.A.P.), поступово зростала й досягла близько 20 – 25%. Водночас саме ці підприємства забезпечували понад 65 – 70% експорту агропродовольчої продукції України до країн ЄС, що підтверджує ефективність інституційних інструментів підтримки у зниженні регуляторних бар'єрів і розширенні експортних можливостей.

Євроінтеграція зумовлює суттєву трансформацію підходів до державної підтримки аграрного

експорту України, зміщуючи акценти з прямого субсидування експортних операцій на формування системних умов підвищення експортної спроможності сільськогосподарських підприємств [6]. Така логіка відповідає практиці Європейського Союзу, де в межах Спільної аграрної політики (CAP) понад 70% бюджетних видатків спрямовується не на підтримку експорту як такого, а на інвестиції в конкурентоспроможність, інновації, розвиток сільських територій та якість продукції. У програмному періоді CAP 2023–2027 рр. загальний обсяг фінансування становить близько €387 млрд, з яких значна частина використовується для модернізації виробництва, екологізації та підвищення ринкової адаптивності сільськогосподарських підприємств.

Важливим елементом є система санітарних і фітосанітарних вимог (SPS), яка виступає не бар'єром, а інструментом підвищення якості та довіри до агропродовольчої продукції. За даними Європейської комісії, країни та підприємства, що повністю адаптувалися до стандартів SPS, демонструють на 20–30% вищі показники стабільності експорту та меншу частоту торговельних обмежень. У державах Центральної та Східної Європи після вступу до ЄС частка аграрної продукції, сертифікованої за стандартами ЄС, зросла з менше ніж 40% до понад 80% протягом 5–7 років, що супроводжувалося істотним розширенням доступу до внутрішнього ринку ЄС.

Практика експортної підтримки ЄС також демонструє ефективність інструментів, що не спотворюють конкуренцію, зокрема інвестиційних грантів, дорадчих програм і страхування експортних ризиків. За оцінками OECD, кожен євро, інвестований у програми розвитку експортної інфраструктури та експортних компетенцій сільськогосподарських підприємств у країнах ЄС, забезпечує €3–4 приросту експортної виручки у середньостроковій перспективі [7]. У Франції та Нідерландах державні програми підтримки агропродовольчого експорту сприяли зростанню частки продукції з високою доданою вартістю до понад 60% у структурі аграрного експорту.

Застосування аналогічних підходів в Україні – через підтримку гармонізації стандартів, інвестицій у логістику, цифровізацію експортних процедур та розвиток управлінських і маркетингових компетенцій – створює передумови для якісної трансформації аграрного експорту. Така модель державної підтримки дозволяє не лише збільшувати обсяги поставок, а й інтегрувати українські сільськогосподарські підприємства до європейських ланцюгів доданої вартості, підвищуючи їхню конкурентоспроможність і стійкість у довгостроковій перспективі.

У 2021–2024 рр. структура експорту залишається переважно сировинною: частка продукції з високою доданою вартістю (перероблені харчові продукти) не перевищує 20–22%, що вказує на обмежений ефект експортного зростання для довгострокового економічного розвитку.

У цьому контексті держава має виконувати роль стратегічного координатора, забезпечуючи узгодженість національної експортної політики з вимогами *acquis communautaire*, стандартами ЄС (SPS, quality, traceability) та реальними потребами аграрного бізнесу. Практика показує, що впровадження державних програм підтримки гармонізації стандартів, сертифікації та цифрових рішень сприяє розширенню доступу українських виробників до ринку ЄС: за даними міжнародних організацій, підприємства, що пройшли адаптацію до стандартів ЄС, демонструють на 15–25% вищу експортну виручку, порівняно з тими, що працюють виключно за національними стандартами.

Ефективна державна підтримка в євроінтеграційному контексті сприяє не лише кількісному зростанню аграрного експорту, а й його якісній трансформації – переходу від експорту сировини до експорту продукції з вищою доданою вартістю, посиленню інноваційної складової та підвищенню стійкості аграрного сектору до зовнішніх шоків [8]. У середньостроковій перспективі (2025–2030 рр.) реалізація таких підходів може забезпечити приріст експортного потенціалу аграрного сектору України на 20–30%, за умови збереження системної державної підтримки та подальшого зближення з політикою ЄС.

Державна підтримка створює ключові передумови для підвищення конкурентоспроможності українських сільськогосподарських експортерів шляхом зниження фінансових, інституційних і транзакційних витрат адаптації до європейських стандартів якості, безпечності та простежуваності продукції. Йдеться насамперед про підтримку гармонізації із вимогами ЄС у сфері SPS,

сертифікації, лабораторного контролю, а також розвиток експортної інфраструктури – портової логістики, сухих портів, прикордонних переходів і цифрових митних процедур.

За оцінками міжнародних організацій, витрати сільськогосподарських підприємств на первинну адаптацію до стандартів ЄС можуть становити 5–12% від вартості експортного контракту, тоді як державні програми співфінансування та технічної допомоги дозволяють скорочувати ці витрати на 30–40%, що безпосередньо впливає на цінову конкурентоспроможність продукції.

У 2021–2024 рр. частка Європейського Союзу в структурі аграрного експорту України зростає з приблизно 40% до 55–58%, а обсяги експорту агропродовольчої продукції до країн ЄС у 2023 р. перевищили €13 млрд. Водночас сільськогосподарські підприємства, які скористалися програмами підтримки сертифікації, логістики та цифровізації, демонстрували на 15–25% вищі темпи зростання експортної виручки, ніж підприємства, орієнтовані виключно на традиційні ринки. Державна підтримка також сприяє диверсифікації експортних поставок: зростає частка олійних продуктів глибокої переробки, готових харчових продуктів, молочної та плодовоовочевої продукції, тоді як частка необробленої сировини поступово скорочується.

У стратегічному вимірі державна підтримка аграрного експорту виступає ключовим інструментом інтеграції України до глобальних та європейських продовольчих ланцюгів доданої вартості, забезпечуючи поступовий перехід від сировинної до переробно-орієнтованої моделі розвитку аграрного сектору [9]. Реалізація такої політики через підтримку переробки, логістики, сертифікації та інновацій створює мультиплікативний ефект для національної економіки, оскільки кожен етап поглиблення доданої вартості формує додатковий внесок у валовий внутрішній продукт, зайнятість і експортні доходи.

За прогнозними оцінками міжнародних інституцій, за умови збереження системної державної підтримки та подальшої гармонізації регуляторного середовища з політикою ЄС, у середньостроковій перспективі (2025–2030 рр.) зростання частки експорту продукції з високою доданою вартістю з 20–22% до 30–35% може забезпечити додатковий приріст ВВП на рівні 1,5–2,5% щорічно, насамперед, за рахунок розвитку харчової переробки, суміжних галузей та логістичних сервісів. Водночас валютні надходження від аграрного експорту можуть зрости на €4–6 млрд на рік, навіть за помірних темпів зростання фізичних обсягів поставок, завдяки вищій експортній ціні переробленої продукції.

Соціально-економічний ефект такої трансформації проявляється також у сфері зайнятості. За оцінками FAO, розвиток переробно-експортних ланцюгів у аграрному секторі здатен створити 150–250 тис. додаткових робочих місць у сільських територіях і малих містах, зокрема у харчовій промисловості, логістиці, контролі якості та сервісному обслуговуванні [10]. Це сприяє зростанню доходів сільського населення, зниженню міграційного відтоку та посиленню соціальної стійкості громад.

У довгостроковому вимірі зазначені ефекти формують стійку експортно орієнтовану модель розвитку аграрного сектору, орієнтовану не лише на нарощування обсягів експорту, а й на підвищення його економічної віддачі, інноваційності та конкурентоспроможності. Така модель дозволяє зменшити вразливість України до цінових коливань на світових сировинних ринках, підвищити стабільність валютних надходжень і зміцнити позиції держави у глобальних продовольчих системах.

Висновки і перспективи.

Державна підтримка є одним із ключових чинників розвитку аграрного експорту України, особливо в умовах поглиблення євроінтеграції та зростання конкуренції на ринках Європейського Союзу. Її змістовне наповнення має бути зорієнтоване не на пряме стимулювання експортних операцій, а на формування сприятливого інституційного середовища, підвищення експортної спроможності сільськогосподарських підприємств і системну адаптацію виробництва до вимог

європейських стандартів якості, безпечності та простежуваності продукції. Такий підхід відповідає сучасним моделям експортної політики ЄС і сприяє підвищенню конкурентоспроможності української агропродукції на зовнішніх ринках.

Ефективність державної підтримки аграрного експорту визначається її комплексністю та послідовністю, узгодженістю з євроінтеграційними зобов'язаннями України, а також орієнтацією на довгострокові цілі структурної модернізації аграрного сектору. Важливим є поєднання фінансових, інституційних і регуляторних інструментів із заходами розвитку експортної інфраструктури, інноваційного потенціалу та управлінських компетенцій суб'єктів аграрного бізнесу. За таких умов державна підтримка здатна забезпечити не лише зростання фізичних обсягів експорту, а й його якісну трансформацію у напрямі збільшення частки продукції з високою доданою вартістю.

Подальший розвиток державної експортної політики потребує поглибленого аналізу результативності окремих інструментів підтримки, зокрема програм гармонізації стандартів, експортного страхування, логістичної та цифрової інфраструктури. Перспективним напрямом наукових досліджень є оцінювання їх впливу на структурні зрушення аграрного експорту, диверсифікацію ринків збуту та інтеграцію українських сільськогосподарських підприємств до європейських і глобальних ланцюгів доданої вартості, що має важливе значення для формування стійкої експортно орієнтованої моделі розвитку аграрного сектору України.

Перспективи подальших досліджень доцільно пов'язувати з поглибленим кількісним оцінюванням впливу інструментів державної підтримки на обсяги, структуру та додану вартість аграрного експорту України. Особливої уваги потребує розроблення економетричних і сценарних моделей оцінки ефективності «зелених» та інфраструктурних заходів державної політики в умовах євроінтеграції. Важливим напрямом є аналіз впливу екологічних і кліматичних стандартів ЄС на конкурентоспроможність українських аграрних експортерів та формування адаптивних механізмів державної підтримки. Перспективними також є дослідження інтеграції аграрних підприємств України у європейські ланцюги доданої вартості з урахуванням регіональних особливостей, воєнних ризиків і післявоєнного відновлення.

Список використаних джерел

1. Ricardo D. On the Principles of Political Economy and Taxation. London : John Murray, 1817. 589 p.
2. Krugman P. R., Obstfeld M., Melitz M. J. International Economics: Theory and Policy. 10th ed. Boston : Pearson, 2018. 800 p.
3. Porter M. E. Clusters and the new economics of competition. *Harvard Business Review*. 1998. Vol. 76, No. 6. P. 77–90.
4. Кропивко М. М., Гадзало А. О. Напрями диверсифікації постачання вітчизняної агропромислової продукції на ринок ЄС. *Вісник аграрної науки*. 2024. №12 (102). С. 72–78.
5. Петлюк Л. О., Медведкова Н. С. Державна підтримка у забезпеченні розвитку аграрного сектору економіки України. *Економіка та держава*. 2021. №2. С. 105–111.
6. Гадзало Я. М., Лузан Ю. Я. Розвиток аграрного сектору економіки України в умовах євроінтеграції. *Економіка АПК*. 2021. №8. С. 6–17.
7. OECD. Aid for Trade at a Glance: Reducing the Cost of Trade. Paris : OECD Publishing, 2019. 240 p. DOI: <https://doi.org/10.1787/4b5b7c04-en>.
8. Корчинський І. О., Зеліско Н. Б. Можливості та загрози для вітчизняного аграрного сектору у зовнішньоекономічній діяльності в контексті вступу до ЄС. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки*. 2014. Вип. 8 (5). С. 22–25.
9. Солоненко Ю. В., Панасюк П. І. Державна підтримка та стимулювання бізнесу України в умовах війни. *Галицький економічний вісник*. 2023. Т. 82, №3. С. 190–200.
10. FAO. The State of Agricultural Commodity Markets (SOCO): Agricultural Value Chains and Development. Rome : FAO, 2014. 214 p. URL: <https://www.fao.org/3/i4098e/i4098e.pdf> (дата звернення: 30.10.2025).

Статтю отримано: 01.11.2025 / Рецензування 13.12.2025 / Прийнято до друку: 30.12.2025

Oleksandr Saulyak
Postgraduate Student
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine
Kyiv, Ukraine
E-mail: olesaulyak@gmail.com
ORCID: 0009-0007-6154-6604

THE ROLE OF STATE SUPPORT IN THE DEVELOPMENT OF UKRAINE'S AGRICULTURAL EXPORTS IN THE EUROPEAN INTEGRATION CONTEXT

Abstract

Introduction. The agricultural sector has traditionally played a leading role in shaping Ukraine's export potential, providing a significant share of foreign exchange earnings and maintaining macroeconomic stability. In the context of European integration, agricultural exports are gaining new significance, since integration into the internal market of the European Union is accompanied by both the expansion of market opportunities and the strengthening of regulatory and competitive requirements.

Methods. A complex of general scientific and special research methods were used in the article. Theoretical provisions of the role of state support in the development of agricultural exports are summarized using the methods of analysis and synthesis, induction and deduction, as well as a systemic approach. To assess the dynamics, structure and directions of transformation of agricultural exports of Ukraine in the European integration context, statistical methods and comparative analysis based on official data of the State Service of Ukraine, OECD and FAO were used. The substantiation of state support priorities was carried out using institutional analysis, structural and logical modelling and generalization of the international experience of the EU.

Results. It was established that state support plays a decisive role in increasing the export capacity of the agricultural sector of Ukraine in the context of European integration, primarily through the formation of a favourable institutional environment and the adaptation of production to EU standards. It was substantiated that the greatest effect is provided by indirect support instruments focused on the development of export infrastructure, harmonization of standards, certification and improvement of management competencies of agricultural enterprises. It was proven that a comprehensive combination of financial, regulatory and institutional measures of state policy contributes not only to the growth of agricultural exports, but also to its structural transformation in the direction of increasing the share of products with high added value. It was determined that the effectiveness of state support largely depends on its consistency with Ukraine's European integration obligations and long-term goals of modernization of the agricultural sector.

Discussion. Prospects for further research should be linked to an in-depth quantitative assessment of the impact of state support instruments on the volume, structure and added value of Ukraine's agricultural exports. Special attention should be paid to the development of econometric and scenario models for assessing the effectiveness of "green" and infrastructure measures of state policy in the context of European integration. Also promising are studies of the integration of Ukrainian agricultural enterprises into European value chains, taking into account regional characteristics, war risks and post-war recovery.

Keywords: state support, agricultural exports, European integration, export policy, competitiveness, agricultural sector, institutional environment, export infrastructure, EU standards, added value.

References

1. Ricardo, D. (1817). On the Principles of Political Economy and Taxation. London : John Murray.
2. Krugman, P.R., Obstfeld, M., & Melitz, M.J. (2018). International Economics: Theory and Policy. 10th ed. Boston : Pearson.
3. Porter, M.E. (1998). Clusters and the new economics of competition. Harvard Business Review, 76, 6, 77–90.
4. Kropyvko, M.M., & Hadzalo, A.O. (2024). Napriamy dyversyfikatsii postachannia vitchyzniano ahropromyslovoi produktsii na rynek YeS [Directions of diversification of supply of domestic agricultural products to the EU market]. *Visnyk ahromoi nauky* [Bulletin of Agricultural Science], 12 (102), 72–78. [in Ukr.].
5. Petliuk, L.O., & Miedviedkova, N.S. (2021). Derzhavna pidtrymka u zabezpechenni rozvytku ahromoho sektoru ekonomiky Ukrainy [State support in ensuring the development of the agricultural sector of the economy of Ukraine]. *Ekonomika ta derzhava* [Economy and State], 2, 105–111. [in Ukr.].
6. Hadzalo, Ya.M., & Luzan, Yu.Ya. (2021). Rozvytok ahromoho sektoru ekonomiky Ukrainy v umovakh

yevointehratsii [Development of the agricultural sector of the economy of Ukraine in the context of European integration]. *Ekonomika APK* [Economy of the Agricultural Complex], 8, 6–17. [in Ukr.].

7. OECD. (2019). *Aid for Trade at a Glance: Reducing the Cost of Trade*. Paris : OECD Publishing.

8. Korchynskiy, I.O., & Zelisko, N.B. (2014). *Mozhlyvosti ta zahrozy dlia vitchyznianoho ahranoho sektora u zovnishnoekonomichnii diialnosti v konteksti vstupu do YeS* [Opportunities and threats for the domestic agricultural sector in foreign economic activity in the context of accession to the EU]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriya: Ekonomichni nauky* [Scientific Bulletin of the Kherson State University. Series: Economic Sciences], 8 (5), 22–25. [in Ukr.].

9. Solonenko, Yu.V., & Panasiuk, P.I. (2023). *Derzhavna pidtrymka ta stymuliuвання biznesu Ukrainy v umovakh viiny* [State support and stimulation of Ukrainian business in times of war]. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk* [Galician Economic Journal], 82, 3, 190–200. [in Ukr.].

10. FAO. (2014). *The State of Agricultural Commodity Markets (SOCO): Agricultural Value Chains and Development*. Rome : FAO. Retrieved from <https://www.fao.org/3/i4098e/i4098e.pdf>.

Received: 11.01.2025 / Review 12.13.2025 / Accepted 12.30.2025

